

Néhány kiegészítés Rimay János leveleivel kapcsolatban

Eckhardt Sándor *Rimay János összes művei* (Bp. 1955.) c. kitűnő kiadványában több Rimay levelet kénytelen volt Ipolyi Arnold publikációja alapján közölni, mert eredetijüket nem találta meg. Az alábbiakban néhány ilyen levél eredetijének levéltári jelzetét közlöm, többnyire az utóbbi években rendezett Batthyány levéltárból; talán egy későbbi újabb kiadás hasznát veszi.

Az Eckhardt-féle kiadás 282—83. l. 33. sz. alatti, 1609. febr. 24-én Illésházy Istvánhoz írt levél eredetije megtalálható: Országos Levéltár. Hg. Batthyány család levéltára, az Illésházy család iratai: Lad. 1., fasc. 14., fol. 62. A levél — a „servitor et affinis et filius affectionatissimus Adamus liber baro a Herberstein mp.” aláírás kivételével, ami Herberstein kezével íródott — végig Rimay írása.

A 366—69. l. 91. sz. alatti Bethlen Gáborhoz írt, 1621. febr. 5-i levélnek a fejedelem íródeákja által készített másolata ugyanott található: Lad. 27., fasc. 3., fol. 12—15. Ez a hivatalos másolat, amelyet Bethlen Thurzó Imre számára készítettet és küldött meg, megbízhatóbbnak látszik, mint az, amelyiken Eckhardt közlése nyugszik. (A levél első mondata, amely Eckhardt közlésében értelmetlen, itt így hangzik: „Vöttük Kegyelmes urunk az Felséged Nagyszombatból octava Decembris exarált levelét, ez elmúlt Januáriusnak 13. napján késő estve . . .” A 367. l. 5. sorában helyesen: „az ő hozzánk való jóakarattjáról”; a 368. l. 22. sorában helyesen: „Reggeltől fogva nem ettek, estve gyertya világnál oszlottak el . . .”; a 369. l. 2. sorának végén az értelmetlen „bennünket” szó nincs a szövegben stb.)

A 389—390. l. 95. sz. alatt közölt, Thurzó Imréhez írt, 1621. febr. 27-i levél eredetijének helyes levéltári jelzete: Országos Levéltár. Hg. Batthyány család levéltára, az Illésházy család iratai. Lad. 27., fasc. 1. fol. 166—167.

A 434—441. l. 114. sz. alatt közölt, I. Rákóczi Györgyhöz írt levél, Radvánszky Béla által is említett (ld. Eckhardt 441. l.) másolata megtalálható: Országos Levéltár. Radvánszky család zólyomi levéltára, IV. oszt. XII. csomó. Az írás alapján a másolat korát a XVII—XVIII. század fordulójára tehetjük. A másolatra Thaly Kálmán zöld ceruzás, jellegzetes nagy betűivel ráírta, hogy a másolat Kántor István (II. Rákóczi Ferenc fejedelem egyik secretarius, nem János, mint Eckhardt Radvánszkyra hivatkozva, tévesen mondja) írása. A másolat kétségtelenül hasonlít is Kántor írásához, de szerintem nem azonos vele.

A 238. l. jegyzetben idézett két jelentés (Thurzó György, 1605. júl. 20. és Illésházy István, 1605. júl. 16.), amelyeket Ráth utalásai alapján Eckhardt hiába keresett a M. Tud. Akad. kéziratárában, az Akadémiával kötött egység értelmében még a század elején az Országos Levéltárba kerültek. Jelzetük: Magyar Kancellária levéltára. Történelmi Emlékek.

Benda Kálmán

Czvittinger „Specimen”-jének első ismertetője

Az első magyarországi irodalomtörténeti lexikont, Czvittinger *Specimen*jét már megjelenésének évében ismertette a Németországon kívül is elterjedt, lipcsei Acta Eruditorum latin nyelvű folyóirat 1711. évi áprilisi számában a 149—153. l-on.

Turóczi-Trostler József Czvittinger *Specimen*jének német visszhangjáról írva (Magyar Nyelvőr, 1930, 134—143. l. és Turóczi-Trostler József: Magyar irodalom, Világirodalom, II. Budapest, 1961. 65—75. l.) közli e könyvismertetés egész szövegét és a következőképpen nyilatkozik róla: „Elsőnek a korai német felvilágosodás legtekintélyesebb folyóirata . . . vesz tudomást a Specimenről. Ismertetése szinte történelmi fontosságú: törvényesíti, polgárjogot szerez a magyar irodalomnak az európai tudomány nemzetfölötti 'köztársaság'-ában; a